श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय ४
ॐ श्रीपरमात्मने नमः
अथ चतुर्थोऽध्यायः

श्रीभगवानुवाच
इमंव् विवस्-वते योगम्, प्रोक्-तवानह-म-व्-
व्ययम् ।
विवस्वान्-मनवे प्राह, मनुरि-क्-क्ष्-वा-कवेऽ-ब्-
ब्रवीत् ।। ४-१ ।।
एवम् परम्परा-प्राप्त,-मिमम् राजर्षयो विदुहु ।
स कालेनेह महता, योगो नष्टह् परन्तप ।। ४-२ ।।
स एवायम् मया तेऽद्-य, योगह् प्रोक्तह् पुरातनहा
।
भक्तोऽसि मे सखा चेति, रहस्यम् ह्-येत-दुत्तमम्
।। ४-३ ।।

अर्जुन उवाच
अपरम् भवतो जन्म, परम् जन्म विवस्-वतहा ।

कथमेतद्-विजानीयान्, त्वमादौ प्रोक्-तवानिति ।। ४-४ ।।

श्रीभगवानुवाच
बहूनि मे व्यतीतानि, जन्मानि तव चार्जुन ।
तान्यहंव् वेद सर्वाणि, न-त् त्वंव् वेत्-थ परन्तप ।। ४-५ ।।

अजोऽपि सन्-न-व्-व्य-यात्-
मा, भूतानामीश्वरोऽपि सन् ।
प्रकृतिम् स्वामधिष्-ठाय, सम्भवा-म्यात्-म-
मायया ।। ४-६ ।।

यदा यदा हि धर्मस्-य-ग्, ग्लानिर्-भवति भारत ।
अभ्युत्-थान-मधर्मस्-य, तदात्-मानम् सृजाम्यहम् ।। ४-७ ।।

परि-त्-त्राणाय साधूनांव्, विनाशाय च दुष्-कृताम् ।
धर्मसंव्स्थापनार्थाय, सम्भवामि युगे युगे ।। ४-८ ।।

जन्म कर्म च मे दिव्य,-मेवम् यो वेत्-ति तत्त्वतहा ।

त्यक्-त्वा देहम् पुनर्जन्म, नैति मामेति सोऽर्जुन ।।
४-९ ।।

वीतरागभय-क्-क्रोधा, मन्-मया मामुपाश्रिताहा ।
बहवो द्-ज्ञानतपसा, पूता मद्-भाव-मागताहा ।।
४-१० ।।

ये यथा माम् प्रपद्-यन्ते, तांव्स्-तथैव भजाम्-
यहम् ।
मम वर्त्-मानुवर्तन्-ते, मनुष्याह् पार्थ सर्वशहा ।।
४-११ ।।

कां-क्-क्षन्-तह् कर्मणाम् सिद्-
धिम्, यजन्त इह देवताहा ।
क्-क्षि-प्-प्रम् हि मानुषे लोके, सिद्-धिर्-
भवति कर्मजा ।। ४-१२ ।।

चातुर्-वर्-ण्यम् मया सृष्टङ्, गुणकर्मविभागशहा
।
तस्-य कर्तारमपि मांव्, विद्-ध्य-कर्तार-म-व्-
व्ययम् ।। ४-१३ ।।

न माङ् कर्माणि लिम्पन्ति, न मे कर्मफले स्पृहा ।

इति माम् योऽभिजानाति, कर्मभिर्-न स बध्-यते ।। ४-१४ ।।

एवम् द्-ज्ञात्-वा कृतङ् कर्म, पूर्वैरपि मुमुक्षुभिहि ।
कुरु कर्-मैव तस्मात्-त्वम्, पूर्वैह् पूर्वतरङ् कृतम् ।। ४-१५ ।।

किङ् कर्म किमकर्मेति, कवयोऽ-प्-
प्यत्र मोहिताहा ।
तत्-ते कर्म-प् प्रव-क्-क्ष्-यामि, यज्-द्-ज्ञात्-वा मोक्ष्-
यसेऽशुभात् ।। ४-१६ ।।

कर्मणो ह्-यपि बोद्-ध-व्-व्यम्, बोद्-ध-व्-व्यम्
च विकर्मणहा ।
अकर्मणश्-च बोद्-ध-व्-
व्यङ्, गहना कर्मणो गतिहि ।। ४-१७ ।।

कर्मण्यकर्म यह् पश्-ये,-दकर्मणि च कर्म यहा ।
स बुद्-धिमान्-मनुष्-येषु, स युक्तह् कृत्स्-
नकर्मकृत् ।। ४-१८ ।।

यस्-य सर्वे समारम्भाह्, काम-संकल्प-
वर्जिताहा ।

द्-ज्ञानाग्नि-दग्-ध-
कर्माणन्, तमाहुह् पण्डितम् बुधाहा ।। ४-१९ ।।
त्यक्-त्वा कर्मफला-संगन्, नित्यतृप्तो निराश्रयहा ।
कर्मण्यभि-प्-प्रवृत्-तोऽपि, नैव किञ्चित्-करोति सहा ।। ४-२० ।।
निराशीर्-यतचित्तात्मा, त्यक्-त-सर्व-परि-ग्-ग्रहहा ।
शारीरङ् केवलङ् कर्म, कुर्वन्-नाप्-नोति किल्-बिषम् ।। ४-२१ ।।
यदृच्छालाभसन्तुष्टो, द्-वन्द्-वातीतो विमत्-सरहा ।
समस् सिद्-धा-वसिद्-धौ च, कृत्-वापि न निबध्-यते ।। ४-२२ ।।
गत-संगस्-य मुक्तस्-य-द्, ज्ञानावस्थित-चेतसहा ।
यज्ञाया-चरतह् कर्म, समग्रम् प्रविलीयते ।। ४-२३ ।।
ब्रह्-मार्पणम् ब्रह्-म हविर्,-ब्रह्-माग्-नौ ब्रह्-मणा हुतम् ।

ब्रह्-मैव तेन गन्तव्-यम्, ब्रह्-मकर्मसमाधिना ।। ४-२४ ।।

दैवमेवापरे यज्ञम्, योगिनह् पर्युपासते ।
ब्रह्-माग्-ना-वपरे यज्ञम्, यज्ञे-नैवोपजुह्-वति ।। ४-२५ ।।

श्रोत्रादीनीन्-द्रियाण्यन्-ये, संयमाग्-निषु जुह्-वति ।
शब्दादीन्-विषया-नन्-य, इन्द्रियाग्-निषु जुह्-वति ।। ४-२६ ।।

सर्वाणीन्-द्रिय-कर्माणि-प्, प्राणकर्माणि चापरे ।
आत्मसंयम-योगाग्-नौ, जुह्-वति-द् ज्ञानदीपिते ।। ४-२७ ।।

द्रव्ययज्ञास्-तपोयज्ञा, योगयज्ञास्-तथापरे ।
स्वाध्याय-द्-ज्ञान-यज्ञाश्-च, यतयस् संव्-शित-व्-व्रताहा ।। ४-२८ ।।

अपाने जुह्-वति-प् प्राणम्, प्राणेऽपानन् तथापरे ।
प्राणापानगती रुद्-ध्वा, प्राणायामपरायणाहा ।। ४-२९ ।।

अपरे नियताहाराह्, प्राणान्-प्राणेषु जुह्-वति ।
सर्वेऽ-प्-प्येते यज्ञविदो, यज्ञ-क्-क्षपित-कल्-मषाहा
।। ४-३० ।।

यज्ञशिष्टामृत-भुजो, यान्ति-ब् ब्रह्-म सनातनम् ।
नायलँ लोकोऽस्-त्य-यज्ञस्-य, कुतोऽन्यह् कुरु-
सत्तम ।। ४-३१ ।।

एवम् बहुविधा यज्ञा, विततता ब्रह्-मणो मुखे ।
कर्मजान्-विद्-धि तान्-सर्वा,-नेवम् द्-ज्ञात्-
वा विमोक्ष्-यसे ।। ४-३२ ।।

श्रेयान्-द्रव्यमयाद्-यज्ञाज्,-द्-ज्ञानयज्ञह् परन्तप ।
सर्वङ् कर्माखिलम् पार्थ-द्, ज्ञाने परिसमाप्-यते ।।
४-३३ ।।

तद्-विद्-धि-प् प्रणिपातेन, परि-प्-प्रश्नेन सेवया ।
उपदेक्ष्-यन्-ति ते द्-ज्ञानम्, द्-ज्ञानिनस्-तत्त्व-
दर्शिनहा ।। ४-३४ ।।

यज्-द्-ज्ञात्-वा न पुनर्-मोह,-मेवम्
यास्यसि पाण्डव ।
येन भूतान्-य-शेषेण-द्, द्रक्ष्-यस्यात्-मन्यथो मयि
।। ४-३५ ।।

अपि चेदसि पापेभ्यस्, सर्वेभ्यह् पापकृत्-तमहा ।
सर्वम् द्-ज्ञान-प्-प्लवे-नैव, वृजिनम् सन्-तरिष्-यसि ।। ४-३६ ।।

यथैधांव्-सि समिद्-धोऽग्-निर्,-भस्मसात्-कुरुतेऽर्जुन ।
द्-ज्ञानाग्-निस् सर्वकर्माणि, भस्मसात्-कुरुते तथा ।। ४-३७ ।।

न हि-द् ज्ञानेन सदृशम्, पवित्रमिह विद्-यते ।
तत्-स्वयम् योगसंव्-सिद्-धह्, कालेनात्-मनि विन्दति ।। ४-३८ ।।

श्रद्-धावाँल्-लभते द्-ज्ञानन्, तत्-परस् संयतेन्-द्रियहा ।
द्-ज्ञानलँ् लब्ध्-वा पराम् शान्ति,-मचिरेणा-धिगच्छति ।। ४-३९ ।।

अ-द्-ज्ञश्-चा-श्रद्-दधानश्-च, संव्शयात्मा विनश्-यति ।
नायलँ् लोकोऽस्ति न परो, न सुखम् संव्शयात्-मनहा ।। ४-४० ।।

योग-सन्न्यस्त-कर्माणम्, द्-ज्ञानसम्-छिन्न-संव्शयम् ।
आत्मवन्तन् न कर्माणि, निबध्-नन्-ति धनञ्जय ।। ४-४१ ।।

तस्माद्-द्-ज्ञान-सम्भूतम्, हृत्-स्थम् द्-ज्ञाना-सिनात्-मनहा ।
छित्-त्वैनम् संव्शयम् योग,-मातिष्-ठोत्-तिष्-ठ भारत ।।४-४२।।

ॐ तत्-सदिति
श्रीमद्-भगवद्-गीतासु उपनिषत्-सु ब्रह्-मविद्-यायाम् योगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंव्वादे द्-ज्ञानकर्म-सन्न्यासयोगो नाम चतुर्थोऽध्यायहा
।। ४ ।।